

Analýza: 65. Co se to děje v Izraeli?

Analýza

Co se to děje v Izraeli?

Dlouhý text, který v polovině října zveřejnil Petr Holý na svém webu Nihilista na balkonu, se stal významným přínosem do probíhající diskuse o krizi na Blízkém Východě. Jde o rozsáhlou analýzu situace v Izraeli a v jeho okolí. Mnohé detaily a souvislosti nejsou v médiích zmiňovány a propaganda, kterou produkují Izrael i Hamás, situaci mnohdy zjednodušuje. Proto rozhodně stojí za to, abychom si tuto analýzu přečetli a sdíleli ji s našimi přáteli.

Svět je nejbližší další světové válce, co kdy v posledních 40 letech byl. A možná bude spouštěč toho všeho krize na Blízkém východě. Proč? Protože Ukrajina nedokázala svět rozdělit tak, jak Rusko chtělo, naopak se semknul. Ale konflikt v Gaze rozdělil svět ve vteřině.

Téměř okamžitě se zvedla masivní vlna antisemitismu, jakou by nikdo po druhé světové válce nečekal. A zatímco kvůli masakru v režii Hamásu se nikdo do ulic nevydal, na podporu Palestiny se konala statisícová i miliónová shromáždění po celém světě, kde zaznívala i dávno zapomenutá antisemitská hesla.

A v Turecku dokonce Erdogan vyhrožoval Západu – tedy i nám – válkou, stejně jako obvyklý podezřelý – Írán, který vyhrožoval rovnou adresně Spojeným státům. Sledovat dění ve světě nikdy nebylo víc frustrující a děsivé.

Máte vybranou stranu? Víte, kdo je v tomhle konfliktu v právu? Kdo je agresor a kdo oběť? A dá se to vůbec určit?

Dá. A tenhle text je perfektní rychlokurz pro základní vhled do celé situace, od kterého se můžete odrazit.

Tomáš Dvořák

Co se to děje v Izraeli?

Na počátku 90. let se řada lidí domnívala, že s koncem studené války dojde postupně k úplnému globálnímu vítězství demokracie a ekonomického liberalismu, čímž dějiny v podstatě skončí a ve světě už se vlastně nebude nic moc zásadního dít. Budoucí historici se unudí k smrti a senzacechtiví novináři nebudou mít co žrát. V té době to tak totiž opravdu chvíli vypadalo. Asi nejznámějším vyjádřením dobového optimismu je slavná kniha amerického politologa Francise Fukuyama „*Konec dějin a poslední člověk*“ z roku 1992.

Dnes, v roce 2023, můžeme už s konečnou platností prohlásit, že náš tehdejší optimismus nebyl na místě. Lidé jako druh se evidentně nudit nechtějí, takže se aktivně starají o to, aby i tohle století bylo přinejmenším stejně tak „akční“ a bláznivé, jako byla staletí předchozí. Ne vždy si to v danou chvíli plně uvědomujeme, ale to, co dnes sledujeme v televizi v přímém přenosu, jsou doslova události dějinného významu. O pandemii covidu, útoku na Kapitol poté co Trump prohrál prezidentské volby i o válce na Ukrajině se budou učit studenti historie ještě dlouho po naší smrti. Protože to jsou všechno události, které budou mít dlouhodobé zásadní dopady na celou podobu globální reality. A taky budou naši potomci děsně moudře (s bezpečným odstupem několika generací) hodnotit, jak dobře jsme si tenkrát vedli. A nejsem si úplně jistý, jestli na nás budou vždycky pyšní.

Už teď je jisté, že se do kategorie zásadních dějinných událostí zařadí i nedávný útok Hamásu na Izrael (resp. válka Izraele s Hamásem, jak se tomu celému už teď začíná říkat). Násilí mezi Židy a Araby na Blízkém východě se stalo už takovým koloritem, že ho většina z nás přestala aktivně vnímat. Stala se z něj „pěna dní“. Pár mrtvých tady, pár mrtvých tam, každých pár dní už po pár desítek let. Člověk z toho po čase poněkud otupí a přestane na podobné články klikat. Je to trochu smutné, ale je to tak. A není na tom vlastně nic špatného, protože kdyby měl každý z nás truchlit kvůli každé tragédii, anebo kvůli každému bezpráví, které se na světě každý den děje, tak by se z toho musel zbláznit. Ignorance je náš obranný mechanismus proti přehlcení smutkem a zlobou a je

dobře, že takový mechanismus máme.

To, co se stalo před pár dny, ale z onoho koloritu výrazně vybočuje. To, co se stalo před pár dny (a stále se to děje a ještě bude dít) je opravdu velký zlom v celém konfliktu a bude to mít dost zásadní dlouhodobé dopady (byť teď ještě nikdo přesně neví jaké). A takové zásadní zlomy se ignorovat obvykle nevyplácí.

Izrael byl pochopitelně na teroristické útoky „zvyklý“, ale tohle je svým rozsahem i způsobem provedení opravdu zcela výjimečné. Počet mrtvých Izraelců překonal 1200 (a toto číslo nemusí být konečné), počet zraněných jde do tisíců a další velké množství lidí (civilistů i vojáků) bylo teroristy uneseno. Nic podobného Izrael za celou svou historii nezažil, a to není jeho historie na násilné a teroristické akty zrovna chudá.

Areál olympijských her v Mnichově, kde byl v roce 1972 spáchán známý teroristický útok na izraelské sportovce (foto: Petr Holý)

Jen abychom si to uvedli do kontextu – při nejhorším teroristickém útoku v moderních lidských dějinách (kterým bylo samozřejmě 11. září) zahynulo přibližně 3 000 lidí. Pro Ameriku to byla pochopitelně velká rána, nicméně je potřeba si uvědomit, že Američanů je hodně přes 300 milionů. Naopak populace Izraele je v zásadě srovnatelná s populací českou (dokonce je ještě o něco menší). Kdybychom přepočítali lidské ztráty na počet obyvatel, tak je poslední útok Hamásu pro Izraelce více než 13x horší než 11. září pro Američany. Je to zkrátka tragédie historických rozměrů.

Izraelci navíc rozhodně nejsou zvyklí na to, že teroristé na mnoho hodin (v ojedinělých případech dokonce na několik dní) doslova ovládnou celá města a vesnice. Nejsou zvyklí na to, že na zoufalá volání tak dlouho nepřijde žádná pomoc. Ani na to, že teroristé přemůžou místní policejní složky i

celé vojenské posádky, a dokonce se zmocní těžké vojenské techniky (včetně nejméně jednoho tanku). I v téhle zemi, zvyklé na ledacos, jde v mnoha ohledech skutečně o bezprecedentní tragédii.

Takže možná není špatný nápad si trochu shrnout, co k tomu vlastně vedlo a k čemu to nejspíš povede.

Tanky Merkava. Latrun. (foto: Petr Holý)

Jsou Palestinci viníci nebo oběti?

Tak velká událost pochopitelně málokdy nechá lidi chladnými, takže internet okamžitě zaplavily statusy vyjadřující jednoznačnou podporu jedné či druhé straně sporu. Většina lidí měla už dávno v izraelsko-palestinském konfliktu nějakého svého favorita a všechno, co se kdy v dějinách stalo (a ještě stane) je pouze utvrzuje v tom, že ta jejich strana je vždycky obětí a ta druhá viníkem všeho zla.

V západních zemích (zejména v USA a v Británii) je debata naprosto o čemkoliv už natolik zpolitizovaná, že se dokonce i názory na dění na Blízkém východě radikálně liší podle toho, jestli je někdo levičák (obvykle nekritický fanda Palestinců), anebo pravičák (obvykle nekritický fanda Izraelců). Výsledkem je už ohraná apologetická hra v médiích a na sociálních sítích. Když palestínští teroristé udělají něco ošklivého, tak začnou levičáci upozorňovat, že je to jen důsledek utlačování nebohého palestinského lidu a dlouhodobé nezákonné okupace palestinských území ze strany Izraele. Když udělá něco ošklivého židovský stát, tak se zase ozvou pravičáci, že je to jen důsledek palestinských útoků na Izrael.

Řekněme, že se téhle hry (která se možná vztahuje víc k naší domácí politice než k samotnému dění na Blízkém východě) nechceme účastnit. Co máme potom dělat a co si máme myslet? Teď možná

čekáte, že napíšu, že pravda je někde uprostřed a nic není černobílé. Ale to by bylo moc jednoduché. Myslím, že základ rozumného přístupu k tomu, co se teď děje, je začít rozlišovat izraelsko-palestinský konflikt jako celek a současný útok Hamásu na Izrael. To druhé je sice pochopitelně součástí toho prvního, ale to neznamená, že se máme k oběma fenoménům stavět stejně.

Izraelsko-palestinský konflikt jako celek opravdu není černobílý. Vlastně je to jeden z nejkomplikovanějších sporů v celých lidských dějinách. Každý, kdo se někdy pokusil ho pochopit v celé jeho komplexnosti, musel poctivě uznat, že je to téměř marné snažení. Dějiny téhle epické hádky a její přede hry jdou nazpět celá tisíciletí a během téhle neuvěřitelně dlouhé doby se obě strany sporu dopustily tolika nepravostí a nespravedlností, že jenom jejich výčet by byl na několik docela tlustých knih. Každý, kdo má v tomhle zápase nějakého svého favorita, si může selektivně najít bezpočet příkladů, kdy se „ti druzí“ dopustili nějakého strašného bezpráví a nemusí si nijak zvlášť vymýšlet. Obě strany se mohou zcela legitimně cítit „ukřivděné“ a hádat se můžeme leda tak o to, která z nich je ukřivděná víc.

O samotném posledním útoku Hamásu (s podporou Íránu) na Izrael ale nic z toho neplatí. **Tenhle útok je zcela černobílý a hledání viníka zde není nikterak složité.** Tenhle útok byl naprosto nelidská a odporná prasárna a teroristé z Hamásu, kteří ho provedli, jsou lidské zrůdy, které si nezaslouží naprosto žádné sympatie kohokoliv, kdo není stejná lidská zrůda jako oni. Tenhle útok nemá naprosto žádné ospravedlnění a historicky se nikdy nikomu nestalo nic, co by jej činilo méně zvráceným. Tečka.

Někteří lidé na Západě se snaží to, co se stalo, alespoň částečně omluvit jako „boj proti izraelské okupaci“ a reakci na provokace, které vůči Palestincům dělá současná extremistická izraelská vláda (o té se ještě zmíníme). Ano, Izrael (dle mezinárodního práva) ilegálně okupuje některá palestinská území a současná izraelská vláda je skutečně bez přehánění extremistická a opravdu Palestince provokuje, jak jen může (takže je Západní břeh doslova na pokraji další intifády).

To je všechno pravda, ale problém je v tom, že se současným útokem to nemá vůbec co dělat. A nejde tu jen o to, že v tomto případě „boj proti izraelské okupaci“ provádějí teroristé z Gazy, která Izraelem okupovaná není. Jde tu hlavně o to, že by Hamás tento útok nejspíš provedl i tehdy, kdyby Izrael Palestincům vůbec nijak neubližoval, a dokonce jim třeba zadarmo rozdával lízátká.

Hamásu totiž naprosto nejde o nějakou ochranu Palestinců a jejich územních práv a nároků. Dokonce spíš naopak – čím víc Palestinců Izraelci zabijí nebo jiným způsobem poškodí, tím pro Hamás lépe. Hamás totiž z palestinského utrpení žije a profituje, jen díky němu získává nové členy a jen díky němu mu plynou nemalé finanční prostředky z mnoha muslimských zemí. Pokud má někdo na světě zájem na umocňování utrpení běžných Palestinců, pak je to právě Hamás a jeho podporovatelé (mezi které kupodivu patří i mnoho běžných Palestinců, což je paradox, který si záhy vysvětlíme). Pokud vám tedy někdo bude tvrdit, že Hamás svými činy „bojuje za lepší život pro Palestince“, tak mu nevěřte. Protože Hamás bojuje za pravý opak. Kdyby měli Palestinci skvělý život, Hamás by přestal existovat.

Podobně je nutné si uvědomit, že Hamásu nejde o nějaké spravedlivější vymezení vzájemných hranic mezi Židy a Palestinci, o ukončení izraelské okupace Západní břehu, ilegální osadnické politiky atd. Hamás má jeden jediný cíl a tím je úplná a naprostá likvidace státu Izrael a vyhlazení veškeré židovské populace na Blízkém východě. Z tohoto cíle nehodlá slevit a nechce v něm dělat žádné kompromisy. Hamás je totiž islamistická organizace, jejímž programem je náboženský fanatismus. On vám ostatně jeden z vůdců Hamásu na [nedávno zveřejněném videu](#) sám vysvětlí, že o Izrael a jeho činy vlastně až tak nejde, protože konečným cílem je eliminace bezvěrců po celém světě.

Izrael skutečně dělá vůči Palestincům mnoho věcí, které nejsou tak úplně „košer“. Ale to Hamás

nijak zvlášť nezajímá (maximálně do té míry, aby se to dalo využít do propagandy). Členové Hamásu zkrátka bytostně nenávidí Židy (napsal bych, že jsou antisemité, ale jelikož jsou Palestinci také Semité, tak by to asi úplně nedávalo smysl) a nenáviděli by je i tehdy, pokud by Izraelci byli ti nejmilejší lidé na světě. Přítomnost Židů ve Svaté zemi prostě považují členové Hamásu za urážku Boha a eliminaci každého jednoho Žida (lhostejno jestli vojáka, civilisty nebo dítěte) za chvályhodný čin, za který budou oceněni v příštím životě.

Tahle organizace zkrátka nemá žádné racionální nebo férové požadavky. Řadoví členové Hamásu jsou prostě jen nenávistnou náboženskou ideologií naprosto sežvýkaní pošuci, se kterými se nedá dost dobře o čemkoliv vyjednávat. Pakliže je jejich hlavním požadavkem, aby se všichni Izraelci sebrali a nakráčeli do moře a nejsou ochotní tento požadavek jakkoliv zmírnit, můžeme opravdu vinit Izraelce, že neplní požadavky Hamásu? Říkat, že si Izraelci za ono nesmyslné vraždění mohou tak trochu sami, je proto přinejmenším chucpe (nehledě na to, že jsou na to paragrafy).

To je, jako kdyby vám někdo přiložil pistoli k hlavě a řekl, že pokud se sami nezabijete, tak vás zastřelí. Vy byste se nezabili, on vás zastřelil a někdo chytrý pak na Facebook napsal, že si za to vlastně můžete sami, protože jste ho neposlechli. V dějinách izraelsko-arabského konfliktu byste našli mnoho příkladů „vyprovokovaného násilí“ (které bylo přímou reakcí na něco ošklivého z druhé strany), ale to opravdu nebyl tento případ (spíš by to byl případ izraelské odvety, která teď bude následovat).

Izraelci si nějakou dobu mysleli, že se s Hamásem nějak jednat dá. V 80. letech dokonce izraelské vlády Hamás skrytě podporovaly, protože v něm viděly možnou protiváhu OOP (Arafatovy Organizace pro osvobození Palestiny). Hra „rozděl a panuj“ nicméně Izraelcům vůbec nevyšla, protože zatímco OOP byla ochotná k určitým pragmatickým ústupkům, Hamás byl ve svých cílech vždycky naprosto nekompromisní. To mu paradoxně přihrálo mnoho sympatií, protože byl ve srovnání s OOP objektivně mnohem méně zkorumpovaný, a hlavně ho nikdo nemohl obvinít z „kolaborace s nepřítelem“.

Když Hamás po odchodu izraelské armády nakonec zcela ovládl Gazu, Izraelci zase doufali, že ho to trochu umírní. To ostatně běžně vidíme v politice, že se někteří radikálně vystupující opoziční vůdci trochu uklidní, když se dostanou k moci a padne na odpovědnost s vládnutím spojená. Izraelci věřili, že se Hamás neodváží k ničemu radikálnímu už proto, že vlastně má, co chtěl (ovládl Gazu) a jakoukoliv radikální akci proti silnějšímu nepříteli by riskoval, že to zase ztratí. Navíc jej zjevně podceňovali a nevěřili, že by byl něčeho podobně rozsáhlého a sofistikovaného vůbec schopen. Byť si byli samozřejmě dobře vědomi toho, že má Hamás podporu některých mocných státních aktérů (zejména Íránu a Kataru).

Hamás se prostě definitivně odkopal v tom smyslu, že skutečně není ničím jiným než teroristickou organizací a nedá se s ním dělat nic jiného, než jej fyzicky zničit (což je bohužel asi nereálné, ale o tom za chvíli). Hamásu slouží ke cti, že se tím od svého počátku nijak netajil a naprosto otevřeně přiznával, že je extremistickou organizací plnou vymaštěných náboženských fanatiků. To se jen někteří na Západě i v Izraeli domnívali, že to ten Hamás možná jenom tak říká, ale nemyslí to úplně vážně. No, hele, myslel to vážně. Na rozdíl od Putinova režimu o sobě Hamás aspoň nekecá a netváří se, že je něco jiného, než co je. Jsme extremistické svině a netajíme se tím.

Tak fajn, tak teď jsme si doufám ujasnili, kdo za to vraždění může. Může za něj Hamás (k Íránu se ještě dostaneme). Pak je tady složitější otázka, do jaké míry za něj můžou ostatní Palestinci, zejména ti z Gazy. Protože (a to některé z vás možná překvapí) ne všichni obyvatelé Gazy jsou členy Hamásu. Někteří čeští diskutující se vlivem zvěstev, kterých jsme byli nedávno svědky, nechali trochu unést a začali vyzývat k vyhnání (v lepším případě) všech Palestinců z Palestiny. To bych být vámi raději nedělal, mimo jiné proto, že na schvalování etnických čistek a genocidy jsou u nás taky paragrafy

(když už vám nestačí samotný fakt, že etnické čistky a genocidy vlastně nikdy nejsou nic pěkného).

Souhlasím nicméně s tím, že otázka, zdali jsou řadoví Palestinci viníci nebo oběti, je poměrně komplikovaná. Oni jsou totiž v nějaké míře obojí (a to, v jaké míře, už je dost individuální). Je totiž pravda, že Hamás má mezi civilisty (nejen) v Gaze poměrně masivní podporu. A řada lidí v Palestině není z toho, co se v Izraeli stalo, nijak zvlášť nešťastná, a někteří to dokonce poměrně nepokrytě oslavují.

Než ale začneme dělat ze všech Palestinců automaticky teroristy, tak bychom si měli říct, proč to tak vlastně je. Ono má totiž všechno nějaký svůj důvod a rozhodně není pravda, že by byli Palestinci nějak „geneticky předurčení“ k podpoře extremistů a fanatiků. Přinejmenším k ní nejsou předurčení o nic víc než třeba Češi, Slováci, Němci, Rusové nebo Američané. Geneticky jsou totiž všichni lidé na světě víceméně stejní, mění se jen okolnosti, do kterých se rodí a ve kterých vyrůstají. Takže je dost dobře možné (a tvrdím si říct, že i pravděpodobné), že kdybyste se vy narodili v uprchlickém táboře v Gaze, tak by z vás klidně mohli být zarytí teroristé. A naopak, kdyby se někdo z oněch teroristů, kteří dělali všechny ty odporné věci, narodil někde jinde a jindy, tak by z něj dost možná nebyl terorista, ale třeba hrozně hodný hasič, který by zachraňoval pejsky a tak.

Tak jako si dnes spousta lidí namlouvá (poté, co vědí, jak nakonec dopadla 2. světová válka a vůbec mají spoustu informací, které lidé v dané době neměli), že kdyby žili ve 30. letech v Německu a úplně všichni kolem nich na ulici nadšeně hajlovali, tak zrovna oni by tu ruku nezvedli. Anebo, že kdyby se narodili na počátku 19. století na americkém Jihu, tak by hned propustili všechny svoje otroky (čímž by svou rodinu dobrovolně připravili o hlavní zdroj příjmů) a bojovali proti svými sousedům za zrovnoprávnění všech ras. Tak jako je to možné (i takoví lidé se tehdy našli). Ale statisticky to není moc pravděpodobné (protože takových lidí tehdy nebylo moc a většinou nedopadli příliš dobře).

Já zkrátka nejsem natolik odvážný, abych něco podobného o sobě tvrdil, takže si obvykle netroufám příliš přísně soudit obyčejné lidi z úplně jiné doby, anebo z úplně jiného kulturního okruhu (soudit jejich ideologické a politické vůdce a strůjce zla mi až takový problém nedělá, protože ti si to zkrátka zaslouží). Já vím jen to, že hajlovat v 21. století může už jen úplný dement a pokud někdo stále ještě vlastní otroky, tak by měl jít do vězení až zčerná (racist pun intended).

Ono je totiž dost dobře možné (a vlastně je to i vcelku pravděpodobná), že velká většina vojáků Wehrmachtu (anebo ruských vojáků na Ukrajině) nebyli a nejsou nijak „byťostně zlí“ lidé. Oni to byli a jsou vlastně úplně stejní lidé jako vy, kteří se jen narodili do jiné reality, jejíž omezenost nebyli schopni prolomit, a proto bojovali a bojují ve jménu zlé ideologie. Ve válkách se obvykle nebojuje proti individuálním lidem, ale právě proti ideologickému zlu, které umí řadu jednotlivých lidí posednout. A občas bohužel není jiná cesta, jak toto zlo porazit než za pomoci násilí. Protože někdy vám zkrátka nedá jinou možnost. Nechat zlo vyhrát by totiž bylo ještě větším zlem. Což je zásadní argument proti radikálnímu pacifismu, který může ve jménu boje proti lidskému utrpení mnohem víc lidského utrpení způsobit. Válka je utrpení plná, ale myslíte, že kdybychom nechali Hitlera bez boje vyhrát (a válce se tak vyhnuli), tak by toho utrpení bylo méně? Obávám se, že ani náhodou!

Mimo jiné tím chci říct, že je strašně lehké soudit řadové Palestince z pohodlí českého gauče, ale musíte si uvědomit, že ti lidé žijí v úplně jiné realitě (což je samozřejmě v nemalé míře i jejich vina). Mají docela odlišné informace o světě a jeho fungování, než máte vy. Prošli úplně jinou výchovou, jiným vzdělávacím systémem a prakticky všichni, se kterými se kdy v životě potkali a všechno, co kdy v životě viděli a četli, je utvrzuje v tom, že ten jejich pohled na realitu je ten správný.

Jaká je vlastně tahle jejich realita? Tak například mnoho obyvatel Gazy nemá Hamás spojený ani tak s teroristickými akty, ale s humanitární činností. Hamás má kromě své militantní složky také charitativní křídlo, které provozuje nemocnice a školy a supluje reálně nefungující sociální systém.

Od chvíle, co ovládl Gazu, Hamás prakticky plně kontroluje veškerý tok informací uvnitř téhle malé palestinské enklávy. Veškerou svou bohulibou činnost dokáže náležitě využít v masivní propagandě, kterou valí do místních lidí pod tlakem. A všechno špatné, co se v Gaze děje, dokáže vcelku mistrně svádět na Izrael (včetně toho, co logicky pramení z jeho vlastní neschopnosti vládnout). Takže pokud v Gaze něco nefunguje (třeba vodovod nebo tak), anebo lidem něco chybí, tak je to proto, že nám zlí Židé vypnuli kohoutek a blokují nám dovoz zboží. Občas je to pravda, často taky není, ale pro řadového Palestince je to dost těžké rozlišit.

Hamás si doslova kupuje loajalitu místních lidí, což není v jedné z nejchudších oblastí Blízkého východu nijak těžké (ani zvláště finančně náročné). Místní lidé tak velmi často mají s Hamásem nějakou pozitivní zkušenost. Je to zkrátka organizace, která jim někdy nějak pomohla, byť ne dost na to, aby pořád nežili v příšerné chudobě a v obecně tragických životních podmínkách. Hamás se totiž příliš nechlubí tím, že to, že lidé v Gaze nežijí v ještě větším svrabu, je do značné míry zásluha Západu (EU, USA atd.), který sem posílá opravdu hodně peněz v rámci humanitární pomoci.

Naopak jediná zkušenost, kterou mají tihle lidé s Izraelem, bývají bomby, které sem občas přiletí a často zabijí nějaké civilisty (v rámci odvetných úderů po teroristických útocích). V Izraeli jinak nikdy nebyli a žádné Izraelce neznají. Většina z nich vlastně vůbec nikdy nikde nebyla, protože opustit Gazu je pro místní docela velký problém. Vzdělání se těm nejmladším dostalo ve školách ovládaných Hamásem, ve kterých se toho kromě Koránu mnoho nenaučíte. Co přesně čekáte, že si tihle lidé budou myslet a koho budou podporovat?

Hraniční zdi a ploty. Východní Jeruzalém. (foto: Petr Holý)

Zvláště když vidíte, že i lidé, kteří mají výrazně lepší přístup k informacím a ke vzdělání a jsou na tom

i po ekonomické stránce nesrovnatelně lépe (třeba muslimští imigranti v EU a jejich potomci, anebo řada „obyčejných“ Čechů a Slováků) nemá taky žádný problém podlehnout naprosto zvráceným ideologiím a podporovat všelijaké extremisty (náboženské či politické).

Já jsem dalek toho, abych všechny tyhle lidi úplně vyvínoval z veškeré odpovědnosti. Samozřejmě, že je to do značné míry také jejich vina. Ale zároveň je to také vina okolností, ve kterých tihle lidé žijí. A pokud chceme, aby lidí, kteří podporují extremisty, bylo méně, tak zkrátka musíme začít proměnou oněch okolností. Jinak se prostě nepohneme z místa.

Palestinci jsou viníci i oběti z mnoha různých úhlů pohledu. Jsou obětí státu Izrael, který vznikl na místě, kde tito lidé žili po celá staletí a v důsledku jeho vzniku řada z nich přišla o domov a někteří z nich i o život. Tady je nicméně dobré připomenout, že židovský stát zároveň vznikl na místě, kde kdysi existoval a židovská přítomnost ve Svaté zemi má ještě mnohem delší a starší tradici než přítomnost arabská. Obě dvě komunity tak mohou oprávněně říkat, že mají na tuto zemi silný nárok a přijde mi téměř nemožné jednoznačně rozhodnout, kdo má ten nárok větší. Už dlouho je zřejmé, že jediným možným řešením je se o tento nárok dělit, což ale řada lidí na obou stranách zásadně odmítá.

Zároveň si myslím, že možná ještě víc než obětí Izraele, jsou Palestinci obětí politiky řady muslimských zemí, které se jinak tváří jako jejich největší kamarádi. Když v roce 1947 končila britská mandátní správa na tomto území, [OSN přišlo s návrhem](#) vzniku dvou států na území Palestiny – arabského a židovského. Město Jeruzalém, které bylo pro všechny příliš důležité na to, aby se jej byli ochotní vzdát, mělo zůstat pod mezinárodní správou.

Židé (včetně mnoha radikálních sionistických organizací, které měly původně mnohem ambicióznější požadavky) byli ochotní na tento plán přistoupit, protože jim po mnoha staletích (a prodělaných hrůzách holokaustu) přičkl konečně „vlastní místo na Zemi“. Arabové (Palestinci i zástupci dalších arabských zemí) jej odmítli, protože měli pocit, že je vůči nim nespravedlivý. Židé dostali 62 % území mandátní Palestiny, přestože Arabů bylo dvakrát tolik. Vadilo jim také, že židovský stát má zahrnovat i některé z nejurodnějších oblastí (byť zároveň taktně zamlčovali, že jeho součástí měla být i zcela nepoužitelná poušť Negev, která tvořila nemalou část z oněch 62 %).

Při zpětném pohledu bylo odmítnutí tohoto (za mě celkem rozumného) plánu dost osudovou arabskou chybou. Protože, jakkoliv jim tehdy přišel nespravedlivý, byl k nim daleko štedřejší, než cokoliv, co přichází v rozumnou úvahu dnes. Kromě Gazy a Západního břehu jim totiž přičkl i nemalou část Galileje a ještě několik dalších území, která dnes prakticky všichni považují za integrální součást Izraele. Muslimské země se ale tehdy nechtěly smířit s ničím jiným než s maximalistickou variantou. Tedy s tou, že žádný židovský stát vůbec nevznikne. Tento dosti nesmiřitelný arabský přístup bohužel byl a je do značné míry jádrem celého moderního dějství této tragédie. Historicky to byli spíše Židé, kteří byli ochotní k ústupkům (byť to rozhodně neplatí pro všechny Židy – i Izraelci mají mezi sebou větší než malé množství neústupných extremistů), což ale do budoucna už vůbec nemusí být pravda (jak si záhy ukážeme). Izrael se v čase mění a troufám si říct, že spíše k horšímu, takže je dost možné, že Palestinci (a Arabové obecně) prováhali příležitost, kdy se s Izraelci ještě dalo celkem rozumně jednat a mohlo dojít k nějakému (byť samozřejmě ušmudlanému) kompromisu.

Arabské země se rozhodly zabránit vzniku židovského státu násilnou cestou a prakticky okamžitě po vyhlášení nezávislosti Izrael napadly. A to doslova ze všech stran. Z jejich pohledu to nebylo vůbec nelogické, protože papírově měly Arabové tak obrovskou převahu (jen samotný Egypt byl výrazně lidnatější než celá světová židovská populace, a to se k Egyptu přidalo ještě Jordánsko, Irák, Sýrie, Libanon, Saúdská Arábie a Jemen), že věřili ve snadné vítězství. Proč se s někým dělit o území a vymýšlet nějaký kompromis, když je ten někdo mnohonásobně slabší než vy? Není lepší si zkrátka

vzít úplně všechno?

Izraelská armáda na Golanských výšinách. (foto: Petr Holý)

Tehdy tedy tento postoj dával určitý smysl, bohužel řada Arabů jej už nikdy neopustila, a to přesto, že od té doby dostali několikrát šeredně na zadek, takže dnes víme, že jejich představa, že jsou tou silnější stranou konfliktu, byla a je zcela iluzorní. Naprosto tragická nekoordinovanost mezi státy Arabské ligy a vůbec kolosální vojenská neschopnost totiž vedla k šokujícímu izraelskému vítězství. Připomínám, že na straně Izraele skutečně nikdo jiný nebojoval (západní země sice vznik Izraele povětšinou podpořily, ale na pomoc mu nepřišly), a přesto dokázal tenhle maličký „nový“ národ nad všemi svými sousedy zvítězit a vybojovat si svou existenci.

Pro nás je zajímavé, že kromě židovského odhodlání stojí za vznikem Izraele [také československé zbraně](#). Většina zemí dodržovala zbraňové embargo, které uvalilo OSN (přičemž toto embargo velmi zvýhodňovalo již vyzbrojené arabské armády), ale my Čechoslováci jsme se nenechali nějakou trapnou mezinárodní organizací nijak omezovat a valili jsme Izraelcům všechno od pušek a nábojů až po stíhačky (a trénovali jsme u nás jejich piloty). Tato pomoc opravdu nebyla jen symbolická, ale naprosto zásadní – první izraelský premiér David Ben Gurion se později opakovaně vyjádřil v tom smyslu, že bez československé vojenské pomoci by židovský stát nikdy nevznikl.

Než se až příliš přechválíme, tak by bylo možná dobré doplnit, že to s tou vojenskou pomocí Izraeli nebyl až tak úplně náš nápad, protože v té době už byla zahraniční politika Československa víceméně plně podřízená přáním Sovětského svazu (kterému přišla podpora Izraele skrze svůj satelit bezpečnější variantou než podpora přímá). A SSSR doufal, že by se nově vzniklý židovský stát mohl stát hlavní komunistickou oporou na Blízkém východě (měl k tomu totiž řadu předpokladů – hodně

Židů přišlo do Izraele z východní Evropy a nemálo z nich mělo ke komunistickým myšlenkám blízko). To se ale nestalo – Izrael se vydal demokratickou a kapitalistickou cestou. Sověty to zklamalo natolik, že záhy změnili strany a začali pro změnu aktivně podporovat arabské země (včetně palestinských teroristů). I zde hráli Čechoslováci nemalou roli, ale o tom zase až jindy.

A někde tady je začátek moderní tragédie palestinského lidu, která trvá dodnes. Palestinci sami nazývají tuto událost zásadně jako *Nakba* (Katastrofa). Bezprostředně po válce opustilo současné území Izraele asi [85 % původní arabské populace](#) (tedy nějakých 700 tisíc lidí). Další lidé odešli ještě před začátkem války samotné v důsledku vzájemného židovsko-palestinského násilí, které se naplno rozběhlo ještě během britské správy.

Nově vzniklá izraelská vláda se příliš netajila tím, že jí palestinský exodus usnadňuje život, takže se nijak zvlášť nesnažila jen zastavit. Radikální sionistické organizace se jej naopak rozhodly (už před válkou) podpořit cílenými masakry, které měly vyvolat mezi Palestinci strach a přinutit je k odchodu (třeba vraždění ve vesnici Dejr Jásín, která hraje v Palestině podobnou historicko-symbolickou úlohu, jakou mají v Čechách Lidice). Dobová arabská propaganda židovské násilí významně přeháněla a zveličovala, což se jí paradoxně značně vymstilo, protože jí mnoho Palestinců uvěřilo a uteklo, takže sama o sobě velmi přispěla k výrazné proměně demografických poměrů v Izraeli. Paradoxně nejvíc to vyhráli ti Palestinci, kteří se nezalekli a zůstali v Izraeli, protože získali (nakonec) plné izraelské občanství a dnes žijí v jediném (stále ještě) skutečně demokratickém a asi nejlépe funkčním státě na Blízkém východě.

A teď k tomu, proč považuji Palestince vlastně více za oběti svých muslimských soukmenovců než samotného Izraele. Arabské země, které celou válku vedly formálně v zájmu „práva palestinského lidu na sebeurčení“, obsadily některá území, která byla plánem OSN vyčleněná pro vznik palestinského státu (Egypt obsadil Gazu a Jordánsko Západní břeh). Izrael si na tato území tehdy nekladal žádný nárok a nezávislý palestinský stát tu tak mohl bez problémů vzniknout už v roce 1949. Místo toho ale Egypt a Jordánsko palestinská území na férovku anektovaly, čímž dost jasně ukázaly, o co jim v dané válce doopravdy šlo. O prachsprostu územní expanzi (je to dost podobné, jako když Rusko invazí na Ukrajinu jen „chrání ruskojazyčné obyvatele na Donbase“).

A ta největší absurdita přijde teď. Palestiňští uprchlíci z roku 1948 zůstávají uprchlíky dodnes. Mají mezinárodní status uprchlíka a mnoho z nich žije v „uprchlických táborech“. Jsou to nejdéle prchající lidé v moderních dějinách. Přičemž samozřejmě platí, že velká část původních uprchlíků ze 40. let už dnes buď nežije, anebo jsou už ve velmi pokročilém věku. Status uprchlíka tak po nich podědili jejich děti, vnoučata a pravnoučata.

Okolní muslimské země totiž od počátku nejevily žádnou velkou ochotu tyto lidi, kteří uprchli před „zrůdným sionismem“ integrovat a trvale usídlit na svém území. Místo toho je (v zásadě záměrně) udržují ve stavu permanentní neustálenosti, aby je mohli využívat ve vlastních geopolitických hrátkách.

Podle mezinárodního práva má Izrael povinnost těmto lidem [umožnit případný návrat](#) (je na to mj. Rezoluce Valného shromáždění OSN z roku 1948). To je ale dnes už dosti iluzorní varianta. Jejich vesnice a města už dnes z větší části buď vůbec neexistují, anebo byly dosídleny židovským obyvatelstvem. Jinými slovy, pokud by se tito lidé měli vrátit, tak by to znamenalo nové vysídlování a přesídlování. Židovský stát se navíc úplně netváří, že by byl ochoten tyto lidi přijímat zpět.

Mimo jiné i proto, že by to dost radikálně změnilo jeho demografické poměry. Zatímco kdysi jich uprchlo 700 tisíc, dnes je palestinských uprchlíků už 5,6 milionu. Izraelců je necelých 10 milionů a část z toho jsou izraelští Arabové. Čistě proto, že ti původní uprchlíci měli děti, jejich děti měli děti atd. Tito lidé by se tak „vraceli“ do země, ve které naprostá většina z nich nikdy nebyla (a ani jejich

rodiče v ní nikdy nebyli, vlastně často ani jejich prarodiče...). A vraceli by se do domů, které už neexistují, anebo v nich už po generace bydlí někdo jiný. Je to asi podobně realistická záležitost, jako by se mělo v roce 2023 vrátit do Sudet 8 milionů potomků původně odsunutých Němců.

Přesto mnoho muslimů stále deklaruje právě tuto fantasmagorickou variantu jako jedinou přijatelnou možnost. Arabské země (přesněji muslimské země, protože v nich samozřejmě nežijí jen etničti Arabové, ale trochu si to zjednodušíme skrze jazyk) jevíly od počátku minimální ochotu integrovat palestinské uprchlíky do vlastních společností. Např. v Libanonu Palestinci nikdy nedostali možnost získat občanství a stále (po více než 70 letech!) nemají pořádný přístup na pracovní trh, ke zdravotní péči, vzdělání atd. Něco podobného (byť v různé míře a v různých dobách) platilo a platí i pro Jordánsko, Sýrii a další země, kam Palestinci původně uprchli. Dokonce i na Západním břehu a v Gaze (tedy na palestinském území) se jasně rozlišuje mezi „původním“ palestinským obyvatelstvem a palestinskými uprchlíky a místům, kde žijí uprchlíci, se dodnes říká uprchlické tábory (přestože po 70 letech už je to prostě jen další regulérní palestinské město či vesnice).

Řada Palestinců tak stále žije v „uprchlických táborech“, kde jsou odkázáni na pomoc mezinárodních organizací. Zejména UNRWA, což je samostatná agentura OSN pro palestinské uprchlíky (zatímco všichni ostatní uprchlíci světa spadají pod jinou agenturu – UNHCR). Jenom abychom to zdůraznili – máme tu lidi, kteří se narodili v Libanonu. I jejich rodiče se narodili v Libanonu. Často i jejich prarodiče se narodili v Libanonu. Jejich praprarodiče uprchli z území dnešního Izraele. A tito lidé jsou formálně stále uprchlíci, kteří čekají na „návrat domů“. Tedy do země, ve které nikdy nebyli. Ani jejich rodiče v ní nikdy nebyli. Ani jejich prarodiče... no, nebudeme se opakovat.

Hlídkový vůz mise OSN UNDOF na izraelsko-syrské hranici na Golanech. V pozadí fotky už je Sýrie, kde v době, kdy jsem toto fotil (2013) zuřila nejbrutálnější fáze občanské války. (foto: Petr Holý)

Muslimské země odmítly tyto lidi integrovat i přesto, že jsou to lidé hovořící stejným jazykem, mající obvykle velmi podobné kulturní zvyklosti. Někteří zlí jazykové tvrdí, že žádný palestinský národ vlastně ani neexistuje, protože ještě počátkem 20. století nebyl mezi Araby, geograficky žijícími na území britského mandátu Palestina a Araby v jeho okolí takřka žádný zaznamenaný rozdíl. To dnes už, myslím, neplatí, palestinský národ dnes už reálně existuje, ale je vlastně produktem židovsko-palestinského konfliktu. Celý arabský svět tak dlouho mluvil o „svěbytnosti“ Palestinců, až se opravdu svěbytnými stali.

Muslimské země měly k udržování Palestinců v trvale „uprchlickém“ statutu několik důvodů. Jednak měly obavu z proměny vlastních demografických poměrů (což je ještě jakž takž pochopitelné v Libanonu, jehož politický systém dost delikátně balancuje různé etnické a náboženské proudy, méně už v dalších zemích). Ale hlavně jim vyhovovalo udržovat Palestince ve stavu permanentní nepermanence a dělat z nich trvalé oběti.

Palestinská otázka má v muslimském světě velký mobilizační potenciál a řada muslimských vůdců se ho nechce vzdát. Každý se chce tvářit jako ochránce utlačovaných muslimských bratrů. Kdyby se palestinsko-židovský spor vyřešil (jakkoliv jinak než zánikem Izraele), pak by o tuto mocnou kartu přišli. Palestinci jsou do značné míry obětí této zvrácené politiky. Všudypřítomná propaganda (domácí i zahraniční) je trvale přesvědčuje, že jsou obětí sionistické zvěle, že jejich neutěšenou situaci nelze vyřešit jinak než znovuoobením plné muslimské nadvlády nad Svatou zemí.

Většina muslimů, kteří se tváří jako jejich největší kamarádi, reálně dělají velmi málo pro trvalé zlepšení životních podmínek a statusu řadových Palestinců. Místo toho jen přizívají nekonečný konflikt, využívají palestinského utrpení k vlastnímu prospěchu a mají zájem na jeho pokračování. Hamás a Írán sem patří v první řadě (řada arabských zemí se nyní snaží, po sérii prohraných válek, své vztahy s Izraelem postupně normalizovat, čehož využívá právě Írán, který přebírá jejich bývalou agendu).

Výsledkem je značně radikalizovaná palestinská populace, která nenávidí Izrael a Židy obecně. Generalizace jsou samozřejmě vždy zrádné a je nepochybné, že mnoho Palestinců to takto černobíle nevidí. Ale pokud napíšu, že radikalizace a nenávist prostupuje naprostou většinou palestinské společnosti, tak se obávám, že se příliš nespletu. Naprostá většina Palestinců zkrátka přijala onu identitu „trvalé oběti“, kterou jí vnucuje zbytek muslimského světa a svět a Izrael vnímá podle toho.

Naopak to ovšem neplatí. Izraelská společnost jako celek je mnohem méně radikalizovaná a ochotnější ke kompromisům než ta palestinská. Obecně lze říct, že izraelská společnost je zkrátka názorově výrazně pestřejší. Mnohem více připomíná demokratické společnosti západní, kde panuje velká pluralita názorů a přístupů. Izraelci mají mezi sebou také bláznivé extremisty (a dokonce i teroristy), ale ti stále tvoří ve společnosti menšinu. Většina populace zastává poměrně „středový“ postoj: ráda by celý konflikt vyřešila ideálně ke všeobecné spokojenosti a Palestincům v zásadě nepřejí nic zlého. Existuje dokonce velké množství liberálních Izraelců, kteří velmi aktivně odsuzují extremismus ve vlastních řadách, bojují proti němu a snaží se Palestincům aktivně pomáhat. Naopak v Palestině je takových lidí bohužel velmi málo.

Obávám se ale, že to, co jsem právě napsal, už v blízké budoucnosti nemusí platit. Úroveň radikalizace permanentně roste i v izraelské společnosti a výhledy do budoucna nejsou úplně růžové. A teď se podíváme na to proč.

Poslední nádechy izraelské demokracie?

Nevím, do jaké míry sledujete izraelskou politickou situaci, ale pokud ano, tak víte, že Izrael se už nějakou dobu nachází ve velmi hluboké vnitřní krizi. Která by nám ve střední Evropě paradoxně

nemusela být až tak nepovědomá. Současnou izraelskou vládu vede Benjamin Netanjahu, což je člověk, který si prošel něčím, čemu asi začnu pracovně říkat „Ficova cesta“. Je to veterán izraelské politiky, který už stál v čele několika vlád, které byly sice silně pravicové (a vůči Palestincům obecně „tvrďší“), ale bývalo to obvykle v nějak „přijatelných“ mezích.

Pak byl Netanjahu obviněn z korupce a Bibi (jak se mu přezdívá) si rychle spočítal, že když vám hrozí vězení, tak je výrazně lepší být u moci, než čelit soudu z pozice řadového občana. Jelikož se do vládnutí s ním (mimo jiné právě díky onomu obvinění) nikdo normální příliš nehrnul, seskládal Bibi vládu ze všech „nenormálních“ sil v izraelské politice. Jedinou matematicky možnou variantou, která by mu dala v Knesetu většinu, bylo přizvat do vlády všechny ultranacionalisty, náboženské fanatiky a jiné extremisty, kteří byli k dispozici (a vzhledem ke zvláštnímu a fragmentovanému izraelskému politickému systému, jich bylo k dispozici celkem dost).

Vznikla tak zřejmě nejradikálnější vláda v dějinách židovského státu, o které se také někdy mluví jako o „vládě kriminálníků“. Kromě samotného obviněného Netanjahua v ní totiž zasedli takoví „borci“ jako je [Itamar Ben-Gvir](#), což je člověk, jehož trestní rejstřík je pravděpodobně delší než tento článek. Já vím, že je to u příslušníka národa, který si prošel hrůzami 2. světové války, trochu zvláštní, ale Ben-Gvir je v podstatě fašista, který v minulosti mj. otevřeně vyzýval ke genocidě Arabů. Z mnoha věcí, za které byl v minulosti souzen, lze zmínit třeba podporu terorismu. A tenhle řízek se stal v Bibiho vládě ministrem čeho? Samozřejmě ministrem národní bezpečnosti!

Turisté se fotí s izraelskými vojačkami. Betánie Zajordánská na hranici Jordánska a Západního břehu. Jde místo, kde byl údajně pokřtěn Ježíš. (foto: Petr Holý)

Ben-Gvir je pochopitelně pouliční extremist, který je pro jakoukoliv exekutivní funkci naprosto

nekompetentní. Prakticky jediné, co ve své pozici dělá, je snaha o vyvolání další intifády svými spektakulárními procházkami po Chrámové hoře a dalšími otevřenými provokacemi muslimského obyvatelstva. Takřka všichni bezpečnostní experti se shodli na tom, že veškeré kroky tohoto ministra národní bezpečnosti vedou k výraznému snížení izraelské národní bezpečnosti.

Podobných „zajímavých“ lidí je v téhle vládě bohužel mnohem víc. Třeba „fašistický homofob“ Becal'el Smotrič (to označení jsem nevymyslel já, on se tak nazývá sám, ale je to vcelku trefné), z korupce už nejen obviněný, ale i odsouzený Arje Deri (který si dokonce odseděl dva roky ve vězení) a takhle bych mohl ještě chvíli pokračovat. Takové „hvězdné obsazení“ se samozřejmě hned začalo projevovat. Podle všeho to totiž mělo neblahé důsledky i na průběh tohoto posledního tragického útoku. Ben-Gvir a další radikálové v Bibiho vládě se totiž mj. zasloužili o to, že byla nemalá část armády převelena od hranic s Gazou k ochraně izraelských osad na Západním břehu. Kde musejí neboží izraelští vojáci chránit židovské extremisty, cíleně vyvolávající napětí v oblasti, před (částečně oprávněným) hněvem Palestinců, kteří je zde výrazně přechísľují.

Jen pro kontext – při Šestidenní válce v roce 1967 obsadil Izrael Egyptem drženou Gazu a Jordánskem držený Západní břeh a začal je vojensky okupovat (z Gazy se později stáhl, okupace Západní břehu trvá dodnes). Izrael tuto okupaci ospravedľňuje svými strategicko-bezpečnostními zájmy. Tedy tím, že tato území mohou sloužit nepřátelům Izraele jako nástupní plocha a bez kontroly této „narázníkové zóny“ se židovský stát nedokáže ubránit případné agresí. Tato argumentace je z hlediska mezinárodního práva krajně problematická (protože podobným způsobem by se dalo ospravedľnit takřka cokoliv), ještě problematičtější (a doslova protiprávní) je ovšem fakt, že Izrael začal na těchto územích stavět vesnice a města, která dosídluje vlastním obyvatelstvem. Což je v rozporu se ženevskými konvencemi, které něco podobného výslovně zakazují.

Řada izraelských vlád (Bibiho minulé vlády zejména) toto ilegální osadnictví aktivně podporovala skrze různé daňové úlevy, investice do infrastruktury apod. Jelikož ne každý Izraelec se chce dobrovolně přestěhovat do vesnice, jejíž samotná existence je vlastně válečným zločinem, je řada těchto osad (byť ne všechny) obývána židovskými ultranacionalisty a náboženskými extremisty, kteří si mnohdy ve svém uvažování a požadavcích v ničem nezadají s jejich kolegy z Hamásu (a právě z těchto řad se lidé jako Ben-Gvir rekrutují).

Osadníci žijí v opevněných sídlech, doslova obklopení mnohem početnějším (a jak už jsme zmínili značně zradikalizovaným) palestinským obyvatelstvem, což musí být samo o sobě stresující. O to víc je pozoruhodné, že mají někteří radikálové mezi osadníky ve svém „obklíčení“ potřebu onoho početnějšího protivníka opakovaně provokovat. Buď různými naschvály (ničením úrody, litím betonu do studní apod.), anebo rovnou teroristickými činy (občasným vražděním svých palestinských sousedů). Palestinci si to pochopitelně nenechávají líbit a oplácejí židovským osadníkům stejnou mincí. Čímž vzniká nekonečný koloběh násilí a radikalizace.

I mezi Izraelci zkrátka najdeme nemalé množství zfanatizovaných pošuků, jejichž cílem je vyvolat otevřený konflikt a mnoho z nich žije právě v židovských osadách na Západním břehu. V současné izraelské vládě sedí lidé, kteří podobné eskalační aktivity otevřeně podporují a v minulosti se jich sami účastnili (jako právě Ben-Gvir). Na ochranu těchto radikálních osadníků pak povolávají izraelskou armádu. Jelikož zkušenost se službou v ozbrojených silách má prakticky každý Izraelec, je IDF podobně názorově pestrá jako celé společnost. Paradoxně tak jsou tak mnozí vojáci zcela normálně uvažující lidé, kteří s podobnými provokacemi bytostně nesouhlasí. Ale musejí poslouchat rozkazy a stát mezi židovskými fanatiky a obrovskou palestinskou přesilou. Ještě horší je, že izraelští vojáci pak chybějí jinde, a to zjevně na místech, kde jsou potřeba mnohem víc.

Ještě před útokem se ozývala řada hlasů, že kvůli tomu, že armáda musí alokovat nemalou část svých zdrojů na ochranu židovských extremistů před napětím, které sami vyvolávají, tak pak nemusí mít

dost lidí v jiných částech země na ochranu izraelských civilistů před palestinskými teroristy. To se bohužel potvrdilo a tragické důsledky tohoto faktu jsme viděli.

Plynou z toho dvě věci. Pokud mají někteří lidé pocit, že je uřvaní extremisté „ochránit“ před cizí hrozbou, tak většinou to bývá spíš naopak. Oni tu hrozbu spíš umocní a vlastní neschopností pak všechno jen zhorší. Podobně je to varování před volením trestně stíhaných lidí do vysokých státních funkcí. Ten problém je totiž v tom, že polici jako je Netanjahu, Fico, Trump, anebo Babiš, mají tak silnou motivaci nevzdat se moci (protože vzdát se moci pro ně může znamenat existenční ohrožení), že udělají doslova všechno pro to, aby se u moci udrželi. Včetně toho, že budou ochotní se spojit s tím nejhlubším bahnem dané společnosti, jen aby získali vůbec nějaké spojení. A nemají problém dekonstruovat celý demokratický politický systém, pokud to bude sloužit jejich osobním zájmům.

Bibi sám možná není náboženský fanatik, ani ultranacionalista (byť úplně nevinátka to taky rozhodně není), ale nemá problém se s náboženskými fanatiky a ultranacionalisty spojit, jen aby se udržel v sedle (a vyhnul se tak potenciálními vězení). Když si takové politiky zvolíte, tak to téměř nikdy nedopadne dobře a je pak hlavně strašně těžké se jich zbavit. A to se bohužel vůbec netýká jen Izraele.

Jednou z prvních věcí, které Bibiho šílený kabinet po svém nástupu připravil, byla velká justiční reforma. Její přijetí by de facto znamenalo konec nezávislosti soudní moci v Izraeli. Asi nemusím vysvětlovat, proč má vláda, která je zhruba z poloviny složená z trestně stíhaných lidí, eminentní zájem na rychlém podřízení soudní moci své vlastní kontrole.

Ta rozumnější polovina izraelské společnosti naštěstí rychle pochopila, o co tady kráčí – nezávislost soudní moci je totiž jedním ze základních kamenů demokratického zřízení. V Izraeli vypukly masové demonstrace, kterých se účastnili mj. i příslušníci bezpečnostních složek. Mnoho Izraelců ukázalo, že jim na demokracii a vládě práva záleží. Příslušníci speciálních jednotek a těžko nahraditelní specialisté (třeba piloti) hrozili opuštěním armády, pokud soudní reforma projde. Vzdělaní lidé a experti z klíčových sektorů, na kterých je postavená izraelská ekonomika (zejména hi-tech a IT), dali jasně najevo, že raději zvolí emigraci, než aby žili v nedemokratické společnosti. Jaké důsledky by jejich odchod měl pro izraelské hospodářství asi není tak těžké si domýšlet, protože tihle lidé izraelské hospodářství doslova tvoří (a rozhodně nebudou mít problém se uplatnit někde jinde).

Liberálně a demokraticky smýšlející část izraelské společnosti, která kdysi tvořila jádro celého státu, se totiž cítí už delší dobu ohrožená. Oprávněně. Může za to mimo jiné demografický vývoj. Při samotném vzniku židovského státu udělali totiž jeho tvůrci jednu osudovou chybu. Jejíž osudovost se ovšem projevila až s odstupem několika generací.

Část izraelské populace tvoří ultraortodoxní Židé (*charedim*). To jsou povětšinou náboženští fanatici, kteří se radikalitou své víry nijak zvlášť neliší od salafistů na druhé straně barikády. Tito lidé se nicméně těší ze strany státní moci až neuvěřitelným výsadám. Nemusejí sloužit v armádě ani platit daně. Jejich náboženské školy (*ješivy*) jsou často financovány státem, ačkoliv se v nich neučí žádné sekulární předměty a (když to trochu přeženu), tak zde výuka spočívá jen v opakovaném čtení Tóry (je to v zásadě dost podobný přístup ke vzdělání, jako má třeba afghánský Tálibán).

V době vzniku Izraele bylo těchto lidí jen pár, a tak to celé nevypadalo jako problém. Ale zapomnělo se na demografický vývoj v čase. Ultraortodoxní rodiny mívají běžně osm nebo devět dětí. „Sekulární“ složka izraelské společnosti (tedy ta, která platí daně, slouží v armádě a vůbec vytváří naprostou většinu HDP celého státu) naopak kopíruje vývoj porodnosti, který známe z Evropy (tedy směřuje k úplnému zániku). Do této sekulární složky pochopitelně počítám i umírněné věřící, kteří sice věří v Boha, ale zároveň nemají například problém s rovnoprávností žen a nechťejí během šábese vypínat elektřinu v celém státě. Počet ultraortodoxních Židů v populaci tedy v čase doslova

exponenciálně roste – dnes tvoří zhruba pětinu společnosti a během pár desetiletí budou mít většinu.

To má samozřejmě důležité politické důsledky. Ultraortodoxní Židé sice zbytku společnosti nijak výrazně nepřispívají (nemají takřka žádné povinnosti), ale zato mají veškerá práva (včetně práva volebního). Bez účasti ortodoxních stran už dnes v Izraeli nejde sestavit žádná vláda, což prakticky znemožňuje jakékoliv okleštění privilegií těchto radikálů.

Demokraticky a moderně smýšlející Izraelci jsou z toho pochopitelně frustrováni, protože mají oprávněný pocit, že jsou to oni, na jejichž bedrech stojí bezpečnost i blahobyt celé země. Ale zároveň vidí, jak Izrael směřuje k ovládnutí podobnými radikály. Díky Bibiho vládě moc nacionalistických i fundamentalistických skupin pochopitelně výrazně narostla.

Útok Hamásu proběhl v situaci, kdy celý tenhle problém (včetně kontroverzní justiční reformy) zdaleka nebyl dořešený. Kdy část armády a bezpečnostních složek (které z větší části tvoří právě demokraticky smýšlející lidé) měla výraznou nedůvěru ke své vlastní vládě. A kdy se obávaly o budoucnost jediné (víceméně) funkční demokracie v této části světa.

Co se bude dít teď? Tak bezprostředně se bude dít to, že Izrael musí na takto bezprecedentní útok tvrdě odpovědět. Na tom se vzácně shodují všechny složky izraelské společnosti – liberální i konzervativní. To zřejmě nepůjde bez nové (přínejmenším dočasné) okupace Gazy izraelskou armádou. Pozemní útok se zdá nevyhnutelný, protože jen ze vzduchu Hamás rozhodně zničit nejde. Bohužel pozemní útok na Gazu je doslova vojenskou noční můrou.

Gaza je totiž jedno z nejhustěji obydlených míst na téhle planetě. Ve válce na Ukrajině jsme viděli, jak náročný je boj v městské zástavbě. Obránci zde mají velkou výhodu, která do značné míry smazává početní i technologickou převahu protivníka. V pásmu Gazy prakticky nic jiného než městská zástavba není. A slovo „zástavba“ je v tomto případě ještě eufemismus. Jde o místo natolik přelidněné, že zde doslova stojí „domy na domech“ – jde o neuvěřitelně nepřehledné „megaměsto“ plné často provizorních a lidovou tvořivostí vytvořených dostaveb, přístaveb, tunelů apod. Je to zkrátka to úplně poslední místo, kde chcete vést pozemní boj.

Památník izraelských vojáků padlých při válce v Libanonu. Severní Izrael. (foto: Petr Holý)

Izraelská armáda je tak mocná, dobře vybavená i vycvičená, že v tomhle střetu prakticky nemůže prohrát. Ale zároveň je velmi těžké si představit, že se to celé obejde bez značných ztrát na obou stranách. Vůbec největší budou bohužel asi ztráty palestinských civilistů. A rozhodně to nebude proto, že by na ně Izrael nějak záměrně cílil. Izraelci nejsou Rusové a na civilních ztrátách jim záleží (mimo jiné proto, že dobře vědí, že civilní ztráty plodí nové teroristy). Jen málokterá armáda světa se tolik snaží vyhnout civilním obětem jako IDF. Troufám si tvrdit, že izraelská armáda (na rozdíl od Hamásu) na civilisty (natož na děti) nikdy záměrně necílí a individuální selhání v tomto smyslu jsou tvrdě trestaná (nikoliv oslavovaná jako u Hamásu). Naprostá většina civilních obětí IDF bývala vždy „collateral damage“ (při snaze eliminovat nějaký legitimní vojenský cíl nebylo možné se vyhnout civilním ztrátám), anebo důsledek omylů.

Přesto to bez značných civilních ztrát zkrátka nepůjde. To je dané jednak už zmíněnou přelidněností pásma Gazy, ale také tradiční zbabělou taktikou Hamásu, který se neštítí doslova žádné zákeřné taktiky, kterou dokážete vymyslet (lidské štíty, dětské vojáci, bomby v kočárcích atd.). Lidé z Hamásu opravdu nebojují v jasně označených uniformách a využívají toho, že bude pro izraelské vojáky velmi těžké vůbec rozlišit, kdo je, a kdo není civilista. Nevyhnutelné civilní ztráty pak pochopitelně teroristé naplno zužitkují ve vlastní propagandě, což je jeden z důvodů, proč jsem poměrně skeptický k tomu, že by bylo možné Hamás zcela „vyhladit z povrchu země“, jak o tom teď mluví izraelští politici.

Izraelci to samozřejmě nějak ustojí, byť budou možná muset bojovat na třech frontách zároveň (v Gaze s Hamásem, na Západním břehu proti povstání místních a na severu proti libanonskému

Hizballáhu. Protože se dá očekávat, že všichni nepřátelé židovského státu využijí jeho oslabení ke koordinovanému útoku. Rozhodně ale není současná situace něco, co by Izrael ohrožovalo existenčně.

Řešit se také určitě bude zapojení Íránu, jehož rozsah se zřejmě teprve ukáže (někteří analytici už teď mluví o tom, že šlo vlastně o iránský útok na Izrael, který fyzicky provedl Hamás). Když jsem byl v roce 2013 na týdenním studijním pobytu v International Institute for Counter-Terrorism v izraelském městě Herzliya, tak jeden z místních expertů odpověděl na otázku, co považuje za aktuálně největší bezpečnostní hrozbu pro Izrael, že by místo odpovědi prvních pět minut jen stále dokola křičel slovo „Írán“, pak by dlouho mlčel a pak by začal vyjmenovávat další hrozby. Asi věděl, co říká.

Víc by mě proto zajímalo, jaké důsledky bude mít celá tahle akce pro budoucí izraelskou politiku. Nepochybně se bude vyšetřovat masivní selhání tamních tajných služeb (které mají jinak pověst těch nejlepších na světě). Podobný útok se totiž musel připravovat velmi dlouho a podílelo se na něm velké množství lidí, takže to, že se někdo „neprokecl“, je doslova malý zázrak. Hamásu se musí nechat, že se mu podařilo Izraelce dokonale zaskočit. Je to zvláštní, ale ne zcela bezprecedentní – v roce 1973 se s Jomkipurskou válkou podařilo arabským zemím v zásadě to samé.

Zajímavou otázkou je, jestli něco podobného může vůbec Bibi a jeho bláznivá vláda ustát. Logika by napovídala, že ne, protože se to celé stalo „under his watch“, přičemž se tenhle člověk zároveň vždycky prezentoval jako někdo, jehož nejsilnější stránkou je, že dokáže zajistit Izraeli bezpečnost (mimochodem věděli jste, že Bibiho starší bratr Jonatan Netanjahu velel jedné z nejslavnějších akcí izraelských speciálních jednotek v ugandském Entebbe a jako jediný Izraelec tam tehdy zahynul). Přesto máme z historie příklady, kdy podobné bezpečnostní selhání lidem u moci spíše pomohlo (třeba Georgi W. Bushovi narostly po 11. září preference do bezprecedentních výšin). Osobně bych si ale tipnul, že tohle bude Bibiho definitivní konec a jestli je všechno zlé k něčemu dobré, tak by to alespoň mohlo vysvobodit Izrael ze zajetí téhle ujeté a zjevně nekompetentní vlády.

To se ale nestane hned. Teď totiž není čas na vnitropolitické hádky. Ale až na ně čas přijde, bude mít Izrael jednu z posledních možností zachránit svou skomírající demokracii. Nebo přinejmenším oddálit její nevyhnutelný konec. A pro Palestince by to mělo být také budičkem, že čas na případný kompromis v tomto konfliktu se nevyhnutelně krátí. Protože až budou proti sobě stát dva tábory, které jsou oba ovládané extremisty, tak už bude jakákoliv domluva jen těžko možná. Pak bychom si měli na podobné tragédie začít pomalu zvykat a naučit se je zase ignorovat. Protože se bojím, že budou mnohem čtenější.

Dovětek: Na úplný závěr možná ještě jedno doporučení. Rada lidí si stěžuje, že se poněkud ztrácí v přehršli informací a marně hledá spolehlivé, nezaujaté zdroje. Pokud si chcete udělat lepší představu o historii izraelsko-palestinského konfliktu a záležitostech vnitřní izraelské politiky, tak přesně na to se hodí knihy Marka Čejky („Izrael a Palestina“ a „Judaismus a politika v Izraeli“). Nejsou sice úplně nejnovější, ale pro získání základního přehledu myslím dosud v češtině nepřekonané. Pokud chcete něco současnějšího, tak knížka Jakuba Szántó „Z Izrastiny sláskou“ je také velmi zajímavá. Z českých expertů pak rozhodně doporučuji sledovat Irenu Kalhousovou z FSV UK. Na jejím Twitteru (nebo X nebo jak to ten pošuk teď zrovna nazývá) najdete velmi zasvěcené komentáře k současnému dění.

Petr Holý

[Nihilista na balkonu](#)

Petr Holý

foto Tomáš Binter

Spisovatel a tramvaják

Vystudoval jsem Fakultu sociálních věd a Fakultu humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Pět let jsem pracoval na oddělení bezpečnostních hrozeb a krizového řízení Ministerstva vnitra. Byl

jsem také českým zástupcem ve Výboru expertů na terorismus Rady Evropy ve Štrasburku.

Před třemi lety jsem se nicméně rozhodl si od státní správy odpočinout a splnit si svůj dětský sen, takže od té doby řídím v Praze tramvaj. Můžete mě potkat na všech linkách, které vypravuje strašnická vozovna, nejčastěji na dvaadvacítce.

Ve své nové práci mám o něco víc času na psaní, díky čemuž vznikla má nová knížka „[Nihilista na balkonu](#)„. V ní jsem zkusil zúročit všechny mé předchozí znalosti a zkušenosti a podívat se na vážné a aktuální problémy současné české společnosti trochu odlehčenou a humornou formou.

Budu rád, když mi napíšete, co se Vám na knížce líbilo, anebo nelíbilo!

Pro nové texty na blogu sledujte [facebookovou stránku Nihilista na balkonu](#).

Moje knížka o příčinách ruského útoku na Ukrajinu a Putinově cestě k moci je nově k dostání **i jako audiokniha**. A to ve skvělém podání Gustava Haška. Myslím, že vzhledem k délce jsou moje texty ve zvukové podobě o něco snesitelnější.

Koupit si ji můžete v [Audiotéce](#), [Audiolibrixu](#) a vůbec všude, kde se něco podobného prodává (třeba i u [Alzáka](#)).

[Papírovou knížku](#), anebo [e-book](#), si můžete koupit na stránkách [nakladatelství Gnóm](#), případně kdekoliv v běžné knižní distribuci.

-tep-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)